

Людмила ПІДКОЛЕСНА,

orcid.org/0000-0002-7476-6493

*старший викладач кафедри сучасних європейських мов
Київського національного торговельно-економічного університету
(Київ, Україна) ludmilapidkolesna@gmail.com*

Олена ЖЕРОНКІНА,

orcid.org/0000-0002-7129-6721

*старший викладач кафедри сучасних європейських мов
Київського національного торговельно-економічного університету
(Київ, Україна) elena-zh@i.ua*

СКЛАДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У статті досліджено складнощі українського перекладу англійської економічної термінології. Особливу увагу приділено структурно-семантичному аналізу англійської бізнес-термінології, розглянуто її стилістичні та функціональні особливості. Подано ідею врахування зазначених характеристик під час перекладу. Зокрема, зауважено, що структура економічних термінів має вагомий вплив на вибір способів і шляхів їх перекладу. Під час розгляду економічної термінології в перекладацькому аспекті важливо враховувати специфіку перекладу однокомпонентних і багатоконпонентних термінів. У англійській економічній термінології продуктивним способом словотворення є словоскладання. Тому особливі труднощі під час перекладу викликають багатоконпонентні складні терміни, адже перед перекладачем постає проблема встановлення внутрішніх смислових зв'язків. У роботі окреслено основні способи перекладу українською мовою економічної термінології англійської мови. У дослідженні здійснено перекладацький аналіз англійської термінологічної лексики в галузі економіки. Відзначено, що для передачі термінів мовою перекладу перекладач вдається до перекладацьких трансформацій, за допомогою яких здійснюється перехід від одиниці оригіналу до одиниці перекладу. Проведене дослідження дало змогу виявити основні перекладацькі закономірності. Під час перекладу відібраних нами економічних термінів застосовувалися такі лексико-граматичні трансформації, як: калькування, транскодування (транскрипція та транслітерація), описовий переклад, пошук еквівалента й аналога, лексична заміна, переосмислення або модуляція значення, генералізація, конкретизація. Здебільшого використовується прийом прямого графічного переносу і зміна частини мови. Розглядаючи особливості перекладу англійських термінів економіки, зазначено, що більшість із них запозичені тезаурусом української мови, тому вони зазвичай перекладаються за допомогою транскрипції, калькування та пошуку еквівалента.

Ключові слова: економічна термінологія, складнощі перекладу, еквівалентність, адекватність, перекладацькі трансформації.

Liudmyla PIDKOLESNA,

orcid.org/0000-0002-7476-6493

*Senior lecturer at the Department of Modern European Languages
Kyiv National University of Trade and Economics
(Kyiv, Ukraine) ludmilapidkolesna@gmail.com*

Olena ZHERONKINA,

orcid.org/0000-0002-7129-6721

*Senior Lecturer at the Department of Modern European Languages
Kyiv National University of Trade and Economics
(Kyiv, Ukraine) elena-zh@i.ua*

DIFFICULTIES IN TRANSLATION OF ENGLISH ECONOMIC TERMINOLOGY

The article highlights the difficulties in Ukrainian translation of English economic terminology. Particular attention is paid to the structural and semantic analysis of English business terminology, its stylistic and functional features are considered. The idea of taking into account these characteristics during translation is given. In particular, it is noted that the structure of legal terms is important in choosing the methods and ways of their translation. When considering economic terminology in the translation aspect, it is important to take into account the specifics of the translation of single-component and multi-component terms. Compounding is a productive way of word formation in English

economic terminology. Therefore, multi-component complex terms cause special difficulties during translation, because the translator faces the problem of establishing internal semantic connections. The paper outlines the main ways of translating the economic terminology of the English language into Ukrainian. The study provides a translation analysis of English terminology in the field of economics. It is noted that in order to convey terms in the language of translation, the translator resorts to translation transformations, by means of which the change-over from the original unit to the translation unit is carried out. The study made it possible to identify the main translation patterns. The following lexical and grammatical transformations were used in the translation of our chosen economic terms: tracing, transcoding (transcription and transliteration), descriptive translation, search for equivalent and analogue, lexical replacement, rethinking or modulation of meaning, generalization, and concretization. In some cases, the method of direct graphic transfer and change of part of speech are used. Considering the peculiarities of the translation of English terms in terms of the influence of their semantics, we note that, given that most of them are borrowed by the thesaurus of the Ukrainian language, they are usually translated by transcription, tracing and equivalent search.

Key words: *economic terminology, difficulties of translation, equivalence, adequacy, translation transformations.*

Постановка проблеми. Актуальність наукового пошуку цієї статті зумовлена тим, що у сучасному світі процес економічного й політичного розвитку суспільства стає дедалі інтенсивнішим із року в рік. Міжнародні економічні відносини активно встановлюються і розвиваються. У контексті швидко зростаючої глобалізації збільшується інтенсивність міжнародних контактів з метою організації спільної роботи та обміну знаннями й досвідом. У всьому світі бізнес став одним з найпотужніших двигунів соціального розвитку, відіграючи все більшу роль у житті людей і створенні нових сфер суспільної думки. Сфера економіки потребує певної термінології, що служить їй вербальним і комунікаційним потребам.

Аналіз досліджень. Дослідження економічної терміносистеми належить до однієї з найважливіших проблем сучасної лінгвістики. Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження свідчить, що проблема визначення особливостей перекладу економічної термінології є об'єктом пильної уваги науковців. Останнім часом увага значної кількості мовознавців зосереджена саме на дослідженні специфіки перекладу економічної термінології. Це питання неодноразово ставало предметом різних наукових розвідок. Зокрема, особливості перекладу економічних термінів досліджувалися у працях багатьох науковців, серед яких – О. Г. Коваленко, М. В. Белозьоров, О. І. Гутиряк, В. І. Карабан, В. Н. Комісаров, І. В. Корунець, Т. А. Казакова, Р. Newmark, М. Nelson тощо. У рамках цих досліджень розкривається сутність техніки та специфіки економічного перекладу, досліджуються шляхи подолання перекладацьких перепон у досягненні адекватності перекладу, проводяться емпіричні дослідження процесу перекладу. Незважаючи на те, що бізнесова термінологія не раз ставала об'єктом вивчення в рамках лінгвістичних студій, проте питання визначення складнощів перекладу еконо-

мічної термінології англійської мови та шляхів їх подолання потребує подальшої розробки.

Актуальність дослідження цієї роботи зумовлена необхідністю поглибленого вивчення складнощів перекладу англійської економічної термінології у зв'язку з роллю, яку вона відіграє у період глобальних економічних перетворень. Сфера бізнесу активно розвивається, тому особливо важливими є напрями, пов'язані з вивченням економічної термінології загалом, а також у перекладацькому аспекті, адже активізація ділових і комерційних зв'язків розширила комунікативні контакти носіїв української мови з носіями англійської мови як універсальної міжнародної мови бізнесу.

Метою статті є дослідження складнощів перекладу українською мовою англійської економічної термінології.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- здійснити аналіз джерельної бази з проблеми дослідження;
- проаналізувати структурні та семантичні характеристики економічної термінології англійської мови;
- всебічно дослідити складнощі перекладу економічної термінології.

У процесі дослідження ми використовували загальнонаукові та спеціальні методи наукового пошуку, основними з яких є: метод суцільної вибірки, метод аналізу та синтезу, метод перекладацького аналізу, статистичний метод.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що її результати дають можливість актуалізувати знання та розширити уявлення про складнощі перекладу українською мовою англійської економічної термінології.

Виклад основного матеріалу. Під час розгляду економічної термінології в перекладацькому аспекті обов'язково необхідно враховувати

її структуру, а саме специфіку перекладу однокомпонентних та багатокомпонентних термінів (Гутиряк, 2012: 34–37).

Основа простих економічних термінів є незмінною. Вона включає у себе головне значення слова та складається з однієї кореневої морфеми, до якої приєднуються ті чи інші морфологічні флексії, наприклад:

(1) *The lease bad solution* – Погане рішення щодо **оренди** (The Economist et al., 2021).

Похідними економічними термінами вважаються такі, які містять одну кореневу та одну (чи більше) афіксальну морфему. Переклад утворених афіксальним шляхом термінів потребує володіння знаннями щодо продуктивних афіксів у підмові ділової комунікації та вміння правильно розподіляти слово на компоненти, наприклад:

(2) *Coronavirus: Redundancy 'stressful and upsetting'* – Коронавірус: **скорочення** засмучує та призводить до стресу (The BBC et al., 2021).

Вихідний та цільовий терміни не завжди є тотожними у своєму структурному та морфемному складі. Трапляються випадки, коли перекладач вдається до перекладу англійських однокомпонентних термінів за допомогою двокомпонентних словосполучень, наприклад: *subsidiary* – дочірня компанія; або словосполучень, що складаються з двох іменників, які поєднуються за допомогою прийменника: *superannuation* – звільнення на пенсію.

Структурний склад термінів вихідної та цільової мов також значно відрізняється, наприклад:

(3) *Democrats are also expected to propose a 3% surtax on individual income above \$5 million as part of a wide-ranging \$3.5 trillion budget bill.* – Очікується, що демократи також запропонують **3% додаткового прибуткового податку** на індивідуальний дохід понад 5 мільйонів доларів у рамках широкомасштабного бюджетного законопроекту на 3,5 трільйона доларів (Reuters et al., 2021). У цьому прикладі однокомпонентний термін *a surtax* передано за допомогою його регулярного відповідника, який структурно не є тотожним та являє собою словосполучення, що побудовано за схемою «Adj + Adj + N».

Економічна термінологія, виражена складними словами, потребує особливої уваги під час перекладу, адже вона є благодатним ґрунтом для запозичення чи калькування. Перекладачеві потрібно вдатися до пошуку вдалого словосполучення або описового звороту для адекватного перекладу (Коваленко, Дейнека, 2010).

Найчастіше двокомпонентні економічні терміни складаються з двох іменників по типу *N1+N2* та перекладаються за допомогою дослівного перекладу і калькування, наприклад:

(4) *How market panic can feed back to the world economy* – Як **ринкова паніка** може дати поштовх світовій економіці (The Economist et al., 2021). У поданому прикладі компонент *N1* перекладається за допомогою прикметника, бо він визначає якісну особливість другого компонента. Тотожне явище спостерігаємо й у наступному прикладі:

(5) *MPs to investigate 'umbrella companies' after worker complaints* – Депутати стежать за **«парасольковими компаніями»** після скарг працівників (The BBC et al., 2021). У поданих прикладах іменник виступає у ролі ад'юнкта, тоді як у текстах перекладу ця роль переходить до прикметників. Це є свідченням морфологічних розбіжностей між термінами мови оригіналу та перекладу.

У наступному прикладі спостерігаємо вживання двокомпонентних економічних термінів, які складаються з двох іменників та перекладаються за допомогою структури Adj + N, а також термін, частини якого поєднано сполучником *of*, що, як правило, перекладаються за допомогою структури «N + N» зі зміною за відмінками:

(6) *The oil industry tailspin created by a combination of glutted markets, weak demand and lingering apprehension over coronavirus shutdowns will lead to a wave of consolidation, energy experts agreed.* – Поштовх **нафтової промисловості**, створений поєднанням **перенасичених ринків, слабого попиту та тривалого побоювання через закриття**, що спричинені коронавірусом, призведе до **хвилі консолідації**, погодилися експерти з енергетики (S&P Global: Accelerating Progress et al., 2021).

Проте у наступному уривку економічний термін зі структурою *N of N* перекладено за допомогою структури Adj + N:

(7) *The balance of payments is an accounting of a country's international transactions over a certain time period, typically a calendar quarter or year.* – **Платіжний баланс** – це облік міжнародних операцій країни за певний період часу, зазвичай за календарний квартал або рік (Federal Reserve Bank of New York et al., 2021).

Під час перекладу багатокомпонентних складних економічних термінів перед перекладачем постає проблема встановлення внутрішніх смислових зв'язків та поетапне відтворення складових частин багатокомпонентного словосполучення, наприклад:

(8) *The average monthly cost of renting a property in Guernsey has risen by more than £200 in a year.* – **Середньомісячна вартість оренди нерухомості в Гернсі зросла більш ніж на 200 фунтів стерлінгів за рік** (The BBC et al., 2021).

Зауважимо, що ідеальному бізнесовому терміну властивий абстрагований характер, однозначність і системність. Однак під час розгляду економічної термінології іноді спостерігаємо наявність емоційного забарвлення лексем, виражених метафорами та ідіомами, наприклад:

(9) *Conference call: dog-and-pony show for fund companies* – Конференц-дзвінок: **презентація товару з метою продажу** для фондових компаній (Investment News et al., 2021). *Dog-and-pony show* – це розмовний термін, який зазвичай відноситься до презентації або семінару, що продає нові продукти або послуги потенційним покупцям. Загалом, «виставка собак і поні» має негативний відтінок, адже ці презентації не завжди є приємними, але часто необхідними. Під час перекладу використано експлікацію значення англійської ідіоми.

(10) *Because more people than ever are going to college and graduate school, there is a shortage of blue-collar workers.* – Оскільки більше людей, ніж будь-коли, навчається в коледжі та аспірантурі, бракує **робітників робочих спеціальностей** (Business News Daily et al., 2021). Використано описовий переклад.

(11) *“Easy come, easy go”? Economic shocks, labor migration and the family left behind.* – **Як нажито, так і прожито?** Економічні потрясіння, трудова міграція та залишені сім'ї (IDEAS/RePEC: Economics and Finance Research et al., 2021). Відбувається пошук еквівалентної сталої фрази у цільовій мові.

До основних способів перекладу українською мовою економічної термінології англійської мови належать:

– калькування (відтворення морфемного складу слова або складових частин стійкого словосполучення вихідної мови):

(12) *Women must take on risk to climb the career ladder.* – **Жінки повинні ризикувати, щоб піднятися кар'єрною драбиною** (The Financial Times et al., 2021).

(13) *A sustained economic recovery could lead to inflation.* – **Постійне відновлення економіки** може призвести до інфляції (Economics Help et al., 2021).

– транскодування (транскрибування та транслітерація):

(14) *India's leading casual and denim manufacturer, on Saturday said it has raised Rs 439 crore from various marquee investors including promoters by issuing equity shares of the company.* – **Провідний індійський виробник повсякденного одягу та**

джинсової тканини у суботу заявив, що зібрав 439 мільйонів рупій від різних інвесторів, включаючи промоутерів, шляхом випуску акцій компанії (Business Standard et al., 2021). Економічні терміни української мови, які є okazionalnymi відповідниками вказаних англійських термінів, утворені шляхом транслітерації з доведенням до граматичних норм цільової мови, закріпилися в ній та регулярно використовуються під час перекладу (Карабан, 2004; Корунець, 2003).

(15) *BBC seeks damages from Tweenies merchandiser* – **BBC вимагає відшкодування збитків у мерчандайзера Tweenies** (The Guardian et al., 2021). У цьому прикладі під час перекладу бізнес-терміна використовується прийом транскрибування.

Прийом лексичної заміни для передачі значення термінологічної одиниці в контексті спостерігаємо в наступних прикладах:

(16) *Kraft Heinz says it will invest \$199m (£140m) in a UK food manufacturing facility over the next four years.* – **Крафт Хайнц заявляє, що протягом наступних чотирьох років інвестує 199 млн доларів (140 млн фунтів) у виробництво харчових продуктів у Великобританії** (The BBC et al., 2021). Лексема *facility* не має прямого відповідника, а отже, трансформується та конкретизується згідно з контекстом, наприклад:

(17) *In consideration of the Banking Facilities, the Guarantor guarantees to pay the Guaranteed Moneys to the Bank on demand* – **З огляду на банківські послуги гарант гарантує виплату гарантованих грошей банку на вимогу** (Law Insider et al., 2021).

Прийом лексичного додавання та розширення використовується у наступному прикладі:

(18) *Like the US equivalent, the BDA will also promote SMEs in government procurement and support small businesses to access government contracts.* – **Як і американський аналог, Агентство розвитку бізнесу також буде сприяти розвитку малих та середніх підприємств у державних закупівлях та підтримувати малі приватні підприємства і компанії у доступі до державних контрактів** (Labour's 20 Pledges to Business et al., 2021).

Описовий переклад бізнес-терміна спостерігаємо у наступному уривку:

(19) *A Scheme of Arrangement helps a company in the restructure of its debt, and aids recovery from financial distress.* – **«Компромісна угода» допомагає компанії в реструктуризації її боргу та сприяє виведенню з фінансового становища** (Real Business Rescue et al., 2021).

Приєм генералізації значення використовується під час перекладу наступного прикладу:

(20) *Vietnam, a country once viewed as the “next China”, is starting to generate concerns over its economic transition and looming debt crisis.* – *В’єтнам – країна, яку колись вважали «наступним Китаєм», починає викликати занепокоєння з приводу своїх економічних змін та боргової кризи, що насувається* (The BBC et al., 2021).

Висновки. Із проведеного дослідження можемо зробити висновки про те, що економічна термінологія англійської мови має низку семантичних та структурних особливостей, які впливають на вибір способу та шляху перекладу. У разі перекладу відібраних нами економічних термінів застосовувалися такі лексико-граматичні трансформації, як: калькування, транскодування (транскрипція

та транслітерація), описовий переклад, пошук еквівалента й аналога, лексична заміна, лексичне додавання та розширення, конкретизація, генералізація, переосмислення або модуляція значення.

Отже, врахування структури та семантики англійських бізнесових термінів стає запорукою їх адекватного та еквівалентного перекладу українською мовою. Досягнення адекватного та еквівалентного перекладу економічної термінології можливе за допомогою використання низки лексико-граматичних трансформацій.

Перспективи подальшого дослідження проблеми ми вбачаємо у більш детальному дослідженні та всебічному вивченні складнощів українського перекладу англійської економічної термінології на більшому обсязі матеріалу та з використанням складнішого дослідницького апарату.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гутиряк О. І. Англійські терміни бізнесу: основні словотвірні моделі. *Проблеми української термінології*: збірник наукових праць учасників XII Міжнародної наукової конференції «Проблеми української термінології СловоСвіт 2012», Львів, 27–29 вересня 2012 року. Технічний комітет стандартизації науково-технічної термінології Міністерства економічного розвитку і торгівлі та Міністерства освіти і науки молоді та спорту України. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 2012. С. 34–37.
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с.
3. Коваленко О. Г., Дейнека В. М. Проблеми перекладу бізнесової термінології з англійської на українську мову. Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. 2010. URL: http://www.rusnauka.com/12_ENXXI_2010/Philologia/64851.doc.htm.
4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця: «Нова Книга», 2003. 448 с.
5. Newmark P. Approaches to translation (Language Teaching Methodology Series). Oxford: Pergamon Press, 1981.
6. Business News Daily. URL: <https://cutt.ly/RRvtfvR> (дата звернення: 16.10.2021).
7. Business Standard. URL: <https://cutt.ly/gRvtz7B> (дата звернення: 19.10.2021).
8. Economics Help. URL: <https://cutt.ly/6RvtqI> (дата звернення: 16.10.2021).
9. Federal Reserve Bank of New York. URL: <https://cutt.ly/tRvtW2D> (дата звернення: 16.10.2021).
10. IDEAS/RePEc: Economics and Finance Research. URL: <https://cutt.ly/rRvtAul> (дата звернення: 16.10.2021).
11. Investment News. URL: <https://cutt.ly/fRvtCqz> (дата звернення: 17.10.2021).
12. Labour’s 20 Pledges to Business. URL: <https://cutt.ly/xRvtBVW> (дата звернення: 17.10.2021).
13. Law Insider. URL: <https://cutt.ly/NRvt0ph> (дата звернення: 18.10.2021).
14. Real Business Rescue. URL: <https://cutt.ly/7Rvt8rj> (дата звернення: 18.10.2021).
15. Reuters. URL: <https://cutt.ly/oRvyqxh> (дата звернення: 18.10.2021).
16. S&P Global: Accelerating Progress. URL: <https://cutt.ly/1RvyvVw> (дата звернення: 10.10.2021).
17. The BBC. URL: <https://www.bbc.com/> (дата звернення: 17.10.2021).
18. The Economist. URL: <https://www.economist.com> (дата звернення: 16.10.2021).
19. The Financial Times. URL: <https://cutt.ly/TRvysl9> (дата звернення: 16.10.2021).
20. The Guardian. URL: <https://cutt.ly/WRvygpP> (дата звернення: 19.10.2021).

REFERENCES

1. Hutyriak O. I. Anhliiski termini biznesu: osnovni slovotvirni modeli. *Problemy ukrainiskoi terminolohii* [English Terms of Business: Basic word-friendly models. Problems of Ukrainian Terminology]: zbirnyk naukovykh prats uchasnykiv XII Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii “Problemy ukrainiskoi terminolohii SlovoSvit 2012”, Lviv, 27–29 veresnia 2012 roku. Tekhnichniy komitet standartyzatsii naukovo-tekhnichnoi terminolohii Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli ta Ministerstva osvity i nauky molodi ta sportu Ukrainy. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, 2012. Pp. 34–37 [in Ukrainian].
2. Karaban V. I. Pereklad anhliiskoi naukovoï i tekhnichnoi literatury [Translation of English Scientific and Technical Literature]. Vinnytsia: Nova knyha, 2004. 576 p. [in Ukrainian].
3. Kovalenko O. H., Deineka V. M. Problemy perekladu biznesovoi terminolohii z anhliiskoi na ukrainsku movu [Problems of translation of business terminology from English to Ukrainian.] Donetskyyi natsionalnyi universytet ekonomiky i torhivli imeni Mykhaila Tuhana-Baranovskoho. Retrieved from: http://www.rusnauka.com/12_ENXXI_2010/Philologia/64851.doc.htm [in Ukrainian].

4. Korunets I. V. Teoriia i praktyka perekladu (aspeknyi pereklad). [Theory and practice of translation (aspect translation)]. Pidruchnyk. Vinnytsia: Nova Knyha, 2003. 448 p. [in Ukrainian]
5. Newmark P. Approaches to translation (Language Teaching Methodology Series). Oxford: Pergamon Press, 1981.
6. Business News Daily. Retrieved from: <https://cutt.ly/RRvtfvR> (Access date: 16.10.2021).
7. Business Standard. Retrieved from: <https://cutt.ly/gRvtz7B> (Access date: 19.10.2021).
8. Economics Help. Retrieved from: <https://cutt.ly/6RvtmqI> (Access date: 16.10.2021).
9. Federal Reserve Bank of New York. Retrieved from: <https://cutt.ly/tRvtW2D> (Access date: 16.10.2021).
10. IDEAS/RePEc: Economics and Finance Research. Retrieved from: <https://cutt.ly/rRvtAul> (Access date: 16.10.2021).
11. Investment News. Retrieved from: <https://cutt.ly/fRvtCqz> (Access date: 17.10.2021).
12. Labour's 20 Pledges to Business. Retrieved from: <https://cutt.ly/xRvtBVW> (Access date: 17.10.2021).
13. Law Insider. Retrieved from: <https://cutt.ly/NRvt0ph> (Access date: 18.10.2021).
14. Real Business Rescue. Retrieved from: <https://cutt.ly/7Rvt8rj> (Access date: 18.10.2021).
15. Reuters. Retrieved from: <https://cutt.ly/oRvyqxh> (Access date: 18.10.2021).
16. S&P Global: Accelerating Progress. Retrieved from: <https://cutt.ly/1RvyyVw> (Access date: 10.10.2021).
17. The BBC. Retrieved from: <https://www.bbc.com/> (Access date: 17.10.2021).
18. The Economist. Retrieved from: <https://www.economist.com> (Access date: 16.10.2021).
19. The Financial Times. Retrieved from: <https://cutt.ly/TRvysl9> (Access date: 16.10.2021).
20. The Guardian. Retrieved from: <https://cutt.ly/WRvygpP> (Access date: 19.10.2021).